

Metadata (Disse metadata er kun synlige i wordudgaven)

Titel: Tilbagestående landbrug – eller fremsynet naturforvaltning?

Beskrivelse: Lærerige indtryk fra studietur til Rumænien

Nøgleord: [Nøgleord] Nummer: [Nummer]

Informationsserie: [Historisk informationsserie]

Listekode: [Listekode]

Det gennemsnitlige landbrug i den rumænske provins Transsylvanien er på 2 ha, med 2 køer, 5 får og 15 høns. Det rumænske landbrug kan derfor på ingen måde konkurrere med det intensive europæiske landbrug. Men samtidig er den ekstensive landbrugsdrift, som stadig praktiseres i området, netop forudsætning for en meget rig biodiversitet. Den betyder, at man i dag finder nogle af de bedste og mest artsrige græslandskaber i Europa netop i Rumænien, herunder i særdeleshed i Transsylvanien.

For at understøtte de små landbrug – og dermed også den rige natur, som de skaber - har det betydet, at man har fundet nye veje, hvor naturplejen drives frem af NGO'er. Det sker med et højt fokus på understøttelse af socioøkonomiske faktorer, kombineret med dygtig branding af lokale 'natur-produkter'.

SEGES arrangerede derfor i uge 37 en spændende studietur til Rumænien, med fokus på pleje af værdifuld agerlandsnatur, tilskud til naturpleje og faglige udfordringer mellem natur og produktion. Den grønne NGO Fundatia ADEPT var vores værter på turen. Organisationen arbejder for at beskytte naturrige landbrugsarealer og samtidig støtte op om de små lokalsamfund og den traditionelle landbrugspraksis, der i høj grad har medvirket til at pleje og bevare artsrigdommen.

Deltagerne på turen repræsenterede en bred palette af landbrugsrådgivere, kommunale naturmedarbejdere og SEGES medarbejdere. Det blev en lærerig tur fuld af oplevelser, hvor vi ofte følte, at vi stod midt i en tidslomme: på den ene side blev vi ført 50 – 100 år tilbage til en tid, hvor hestevognen stadig er et foretrukket transportmiddel. Men samtidig blev vi præsenteret for en meget visionær, nyskabende og effektiv tilgang til naturforvaltningen, som Danmark kan lære meget af.

Foto 1. Nogle af de bedste og mest artsrige græslandskaber i Europa findes i Rumænien. Især i maj og juni måned kan man opleve et utroligt mylder af blomster og sommerfugle (foto: Anne Erland Eskildsen, SEGES)

Socioøkonomisk støtte skaber udgangspunkt for naturbeskyttelse

Den meget rige biodiversitet, som man finder i Transsylvanien er netop et resultat af mange hundrede års landbrugsaktivitet, hvor lokale bønder har stået for afgræsning og høslæt på det tørre græsland, til gavn for blomster, insekter og fugle. ADEPT har derfor helt fra starten været klar over, at hvis de skulle have succes med at bevare og beskytte regionens artsrige naturområder, skulle det ske ved at inddrage landmændene og fastholde den traditionelle drift.

Dette er især sket ved at sikre et socioøkonomisk grundlag for den lokale landbefolkning. Udgangspunktet for fondens arbejde er især at informere og inddrage lokalbefolkningen, ud fra en overbevisning om, at biodiversiteten ikke kan blive fastholdt og fremmet uden at landmændene har interesse for - og lyst til at arbejde med naturen.

Fonden arbejder helhedsorienteret for at finde alternative veje til en fornuftig indtjening til landmændene. Medarbejderne i fonden bruger mange ressourcer på at skabe rammer for en god økonomi for landmændene f.eks. gennem indtægtskilder som supplerer arealtilskuddene. Herunder bl.a. bæredygtig turisme, så som etablering af cykelruter, overnatningssteder, hestevognsture, guidede bjørneture m.m. Samtidig bruger fonden også en del ressourcer på at hjælpe og inddrage socialt udsatte borgere i gang med opstart og salg af lokalt forarbejdede produkter i form af f.eks. pottemageri, produktion af honning, marmelade, uldsokker og alverdens oste.

Foto 2. (a) en hyrde laver ost på fåremælk over et åbent bål (b) I landsbyen Viscri har man oprettet et fælles opsamlingspunkt, hvor bønderne leverer dagens produktion af komælk. Mælken hentes af mejeriet hver anden dag, og bønderne sikres en god pris for deres produkt (c) I Transsylvanien er der et stigende fokus på markedsværdien af gode, lokalt forarbejdede produkter, som er skabt i pagt med naturen - som her frugtsaft (foto: Anne Erland Eskildsen, SEGES).

Resultat-baseret naturpleje er en succes!

De eksisterende tilskudsordninger til naturpleje i Rumænien bygger – som i mange andre EU lande – på en række krav til en bestemt form for pleje, som landmændene skal opfylde for at få deres tilskud. I Rumænien er det primært krav til tidspunkter for, hvornår der må tages slæt. I de nationale ordninger er der ikke rum til tilpasning efter lokale forhold som vejr og traditionel drift.

Da der i Transsylvanien samtidig var problemer med overgræsning, som er dårligt nyt for biodiversiteten, besluttede ADEPT at igangsætte et EU LIFE projekt med fokus på at sikre og øge biodiversiteten. I et 3 årigt projektforsløb belønnes landmænd direkte ud fra resultatet af den pleje, der bliver gennemført på høslætmarker.

Effekten bliver målt på baggrund af tilstedeværelsen af 30 nøje udvalgte plantearter, der hhv. indikerer god forvaltning og høj biodiversitet. Tilskuddet fastsættes ud fra, om der på et givent areal findes hhv. min. 5, 8 eller 10 indikatorarter. Arternes tilstedeværelse bedømmes ud fra et 100 m transekt på arealet, som skal gennemgås af landmanden selv en gang om året. Udbetalingen varierer fra 213 euro/ha/år (for arealer med min. 5 arter) til 259 euro/ha/år (for arealer med min. 10 arter). Landmændene i projektet får vejledning af specialister om optimal pleje og lærer, hvordan de skal genkende de forskellige plantearter. Tilskuddet kan gå op eller ned, hvis antallet af indikatorarter varierer fra år til år.

I projektperioden bliver arealerne nøje overvåget af specialister før høslættene bliver gennemført. På den måde er der grundig kontrol med, om den målrettede pleje har en positiv effekt for plantelivet. Der bliver desuden stillet krav om, at der ikke må være græsning på arealerne i 10 -12 uger før slåning, for at give arterne ro til at blomstre og sætte frø.

Der er der et tæt samarbejde med universiteter, hvor studerende årligt foretager en overordnet monitorering af områdets naturindhold. Dermed er der sikret en rigtig god viden om arternes status og udvikling på arealerne.

Foto 3. I Rumænien er hestevognen stadig et vigtigt transportmiddel. Foto: Anne Erland Eskildsen, SEGES

Danmark med på bølgen?

ADEPT's projekt gennemføres parallelt med beslægtede projekter i Irland og Spanien. I både Frankrig, Tyskland og Schweiz er lignende erfaringer med resultatorienteret tilskud også gennemført. Erfaringerne fra de forskellige lande viser, at landmændene er glade for de resultatorienterede tilskudsordninger. Det giver dem frihed til at pleje arealerne ud fra de lokale forhold, i stedet for at skulle styre plejen ud fra bestemte fastlagte datoer. EU kommissionen er tilsyneladende meget interesseret i erfaringerne fra disse projekter, der vurderes mere omkostningseffektive ifht. opnåelse af de internationale biodiversitetsmål.

Den resultat-baserede betaling kræver en mere grundig gennemgang af de enkelte arealer, end vi kender fra de nuværende ordninger herhjemme. Den vil derfor kræve mere administration. Samtidig tyder de nuværende erfaringer dog på, at plejen i langt højere grad kommer til at virke efter hensigten, dvs at de fastsatte naturmål bliver nået. Hvis den resultat-baserede tilgang dermed kan tilbyde en ordning, der både giver bedre resultater, og samtidig giver mere mening og værdi for landmændene, er det oplagt, at vi bør overveje mulighederne for at afprøve metoden i Danmark.

Foto 4 (foto: Anne Erland Eskildsen, SEGES)

Foto 5. Foto: Anne Erland Eskildsen, SEGES

Faktaboks om ADEPT

En privat organisation, der i løbet af de sidste 13 år er vokset fra at være et lokalt projekt, til i dag at være NGO med stor indflydelse på den nationale naturforvaltning. Indgår i samarbejde med andre NGO'er både nationalt og på EU niveau. Har gennemført adskillige EU LIFE projekter og her bl.a. vundet flere priser for projekternes evne til at inddrage lokale landmænd aktivt i naturbeskyttelse. Fonden arbejder aktivt med at skabe et økonomisk bæredygtigt landbrug, som viderefører den traditionelle landbrugskultur, som netop er baggrunden for den enorme artsrigdom i området Fundația ADEPT